

Lubow' ARAPOWA

Rosyjski Państwowy Uniwersytet Hydrometeorologiczny
w Sankt Petersburgu

Armina MUSZYŃSKA

Uniwersytet Łódzki

Anna SKOBLIKOWA

Rosyjski Państwowy Uniwersytet Hydrometeorologiczny
w Sankt Petersburgu

INNOWACJE W TURYSTYCE PETERSBURGA I OKOLIC

1. Wstęp

Sankt Petersburg jest drugim, po Moskwie, miastem turystycznym Federacji Rosyjskiej. Położony po obu brzegach rzeki Newy, przy jej ujściu do Zatoki Fińskiej, przez dwa stulecia był stolicą państwa, a i współcześnie nazywany jest „stolicą północy”. Do tego określenia przyczyniły się nie tylko tradycje historyczne, lecz również fakt, iż Petersburg jest najbardziej wysuniętą na północ jednostką osadniczą zamieszkaną przez ponad 1 mln osób. Według danych Federalnej Służby Statystyki Państwowej Petersburg liczy 4669,4 tys. mieszkańców (dane za 2012 r. za: http://www.gks.ru/perepis/tab1_2.htm) i przyjmuje ponad 5,5 mln turystów rocznie (dane za 2011 r. za: <http://gov.spb.ru/gov/otrasl/invest/statistic/development/>). Turyści pragną odwiedzić miasto zwane „Wenecją Północy”, „miastem białych nocy” czy powszechnie przyjętym w Rosji określeniem „Piter”, głównie po to, by poznać jego walory

kulturowe, szczególnie, że pod względem ich liczby Petersburg zajmuje trzecie miejsce na świecie, po Paryżu i Rzymie (<http://russia.tourism.ru>). Ermitaż, Muzeum Rosyjskie, sobór Kazański, sobór św. Izaaka, Newski Prospekt – to atrakcje turystyczne, które dostarczają niezapomnianych wrażeń każdemu turyście, bez względu na jego poprzednie doświadczenia czy przygotowanie merytoryczne. Jednakże, oprócz produktów opartych na tradycyjnej turystyce kulturowej, odwiedzający Petersburg mogą skorzystać, oprócz produktów opartych na tradycyjnej turystyce kulturowej, z licznych ofert bazujących na nowoczesnych i alternatywnych formach turystyki. Autorki, analizując wybrane innowacje w turystyce Petersburga i jego okolic z perspektywy mieszkańców miasta oraz turysty, starają się wskazać zarówno na nowe produkty turystyczne, jak i na współczesną odsłonę znanych i renomowanych.

Praca jest kolejnym, po studenckiej relacji z ćwiczeń terenowych w Petersburgu w 2006 r. (WOJCIECHOWSKA i in., 2007), tekstem powstałym w ramach współpracy między Uniwersytetem Łódzkim a Uniwersytetem Hydrometeorologicznym w Petersburgu.

Rosyjskie nazwy własne zapisane zostały zgodnie z polskimi zasadami transkrypcji.

2. Innowacje w turystyce

Procesy innowacyjne w dziedzinie turystyki mogą przejawiać się w różnych postaciach, mają swoją specyfikę, która wywiera znaczący wpływ na ewolucję turystyki.

Innowacyjny rozwój turystyki to skomplikowany proces, w którym uczestniczą i konsumenci usług turystycznych, i państwowe organy zarządzania, a także przedsiębiorstwa turystyczne. Analiza nowości w turystyce nie jest możliwa bez znajomości cykli rozwoju społeczeństwa, przyczyn pojawienia się zmian i specyfiki ich wdrożenia (NOWIKOW 2007). Na postęp w turystyce składa się przygotowanie nowych szlaków turystycznych, produktów, usług itd. Celem stworzenia efektywnej metodyki nowatorskiego rozwoju turystyki konieczna jest ocena całego spektrum wskaźników odnoszących się do tej dziedziny, biorących pod uwagę lokalne uwarunkowania możliwości wprowadzania zmian w konkretnym, przyjętym kierunku roz-

woju turystyki wraz z kompleksową analizą zasobów turystycznych. Biznes turystyczny w innowacyjnej działalności opiera się na fundamencie, który stanowi zgromadzona wiedza. Przystąpienie do wprowadzenia nowych idei i stworzenia niestandardowych kierunków rozwoju turystyki należy poprzedzić poznaniem i przestudiowaniem form i metod pracy, tak w przeszłości, jak i aktualnych. Głębokie zrozumienie sfery działalności pozwala przewidzieć rozwój wydarzeń i wyprzedzać konkurentów. Na wdrożenie innowacji w turystyce wpływa sytuacja gospodarcza w kraju, położenie socjalne ludności, prawo krajowe, a także decyzje rządowe i międzynarodowe umowy (NOWIKOW 2007).

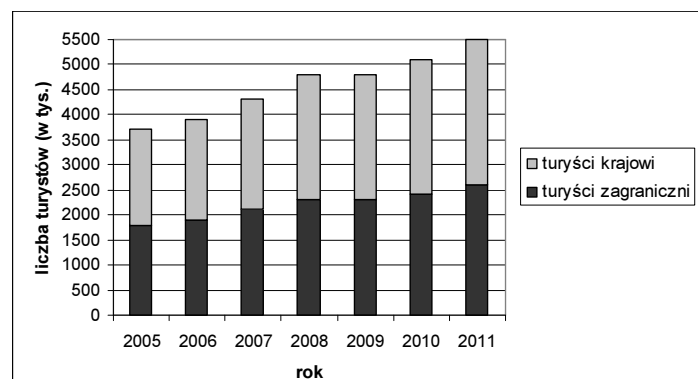
We współczesnym świecie wykorzystanie innowacji w turystyce jest koniecznością. Turyści liczą, iż programy wycieczek będą ekskluzywne, wyjątkowe. Aktualnie, kiedy istnieje konieczność zwiększenia długości pobytu gości i zachęcenia do przyjazdu do miasta tych, którzy już w nim bywali, sam zespół walorów kulturowych jest niewystarczający.

3. Możliwości wdrożenia innowacji w międzynarodowym centrum turystycznym – przypadek Petersburga

Władze Petersburga zdają się nie dostrzegać konieczności wdrażania innowacji, koncentrując się na tradycyjnych formach turystyki, a kreatywność pozostawiając siłom oddolnym. Świadczą o tym dokumenty rządu Petersburga – „Program rozwoju Sankt Petersburga jako centrum turystycznego na lata 2005–2010” z 17 października 2005 r. oraz analogiczny dokument na lata 2011–2016 z 7 czerwca 2011 r. (dostępne na stronach: <http://www.gov.spb.ru:3000/noframe/law?d&nd=8420376&nh=0> oraz http://gov.spb.ru/gov/otrasl/c_tourism/programma-razvitiya-sankt-peterburga-kak-turistskogo-centra/). W dokumencie z 2005 r. zakładano zwiększenie liczby turystów, która wówczas wynosiła 3,7 mln (z czego – co prezentuje rys. 1 – 1,9 mln stanowili turyści krajowi) w oparciu o turystykę kulturową i poznawczą, biznesową i konferencyjną oraz kwalifikowaną.

Przypuszczać można, że decyzja o priorytetowym rozwoju tradycyjnych form turystyki wynikała z chęci zwiększenia turystyki przyjazdowej i usatysfakcjonowania turystów spoza Rosji, którzy, jak podkreślono w programie, są zwykle starsi niż turyści krajowi, a ich główną motywacją są wizyty

w pałacach. Fakt, iż zwiedzanie obiektów kulturowych jest fundamentalnym celem przyjazdu do Petersburga i okolic także dla turystów krajowych, potwierdzają dane statystyczne z sezonu zimowego. Od 1 do 9 stycznia 2011 r. sam Ermitaż zwiedziło 58 249 osób, z czego obcokrajowców 4557. Najwięcej odwiedzających przyjął sobór św. Izaaka – w świąteczny tydzień było w nim 103 115 osób, w tym 20 182 uczniów. Kompleks muzealny Carskie Sioło odwiedziły wówczas 45 453 osoby, w tym 563 obcokrajowców (<http://tourdom.ru>).

Rys. 1. Liczba turystów w Petersburgu w latach 2005–2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych:

<http://gov.spb.ru/gov/otrasl/invest/statistic/development/>

Bardziej innowacyjne podejście do kwestii rozwoju turystyki w Petersburgu wykazano opracowując „Program rozwoju Sankt Petersburga jako centrum turystycznego na lata 2011–2016”, gdzie założono m.in. rozwój turystyki wodnej, kongresowej, socjalnej, zdrowotnej. Wprowadzona została również strategia marketingowa, w tym: stworzenie komisji ds. pamiątek z wizerunkami symboli miasta, przygotowanie materiałów promocyjnych i informacyjnych, dalszy rozwój infrastruktury turystycznej ze szczególnym uwzględnieniem nowoczesnej bazy noclegowej, miejsc parkingowych dla autobusów itp.

Przykład tych dwóch dokumentów dobitnie świadczy o tym, że w ciągu zaledwie pięciu lat stosunek władz miasta do problemu rozwoju turystyki uległ zmianie i zmierza od ujęcia tradycyjnego w stronę nowatorstwa. Prawdziwy obraz rewolucji dokonującej się w mieście i jego okolicach dają jednak innowacyjne produkty.

4. Innowacyjne produkty turystyczne w Petersburgu i okolicach

Nowatorskie produkty turystyczne w Petersburgu i jego okolicach wdrażane są zarówno pod auspicjami instytucji działających na rzecz państwa, jak i przez osoby prywatne, często przez pasjonatów. Mają one charakter swojski i oryginalny lub też są adaptacją pomysłów znanych poza granicami Rosji. Autorki skupiły się na wybranych, ich zdaniem najbardziej interesujących z punktu widzenia dalszego rozwoju turystyki w mieście, realizacjach.

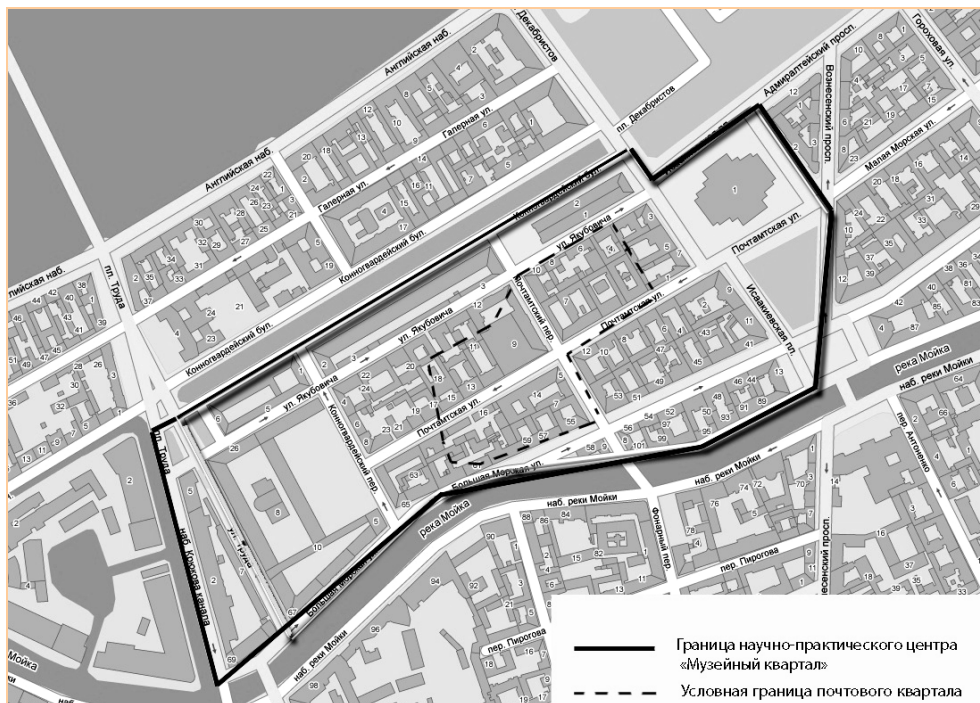
4.1. Nowe oblicze tradycji

Petersburg, jako światowe centrum turystyki, szczyci się wysoką atrakcyjnością potwierdzoną obiektywnymi czynnikami. Zespół architektoniczny miasta i jego okolic z XVIII–XIX w. zachowany jest praktycznie w niezmienionej formie. Zabudowa miasta daje unikatowe świadectwo europejskich stylów architektonicznych ostatnich trzech stuleci. W 1990 r. aż 36 grup obiektów z terytorium miasta oraz jego okolic znalazło się na liście światowego dziedzictwa UNESCO (<http://whc.unesco.org/en/list/540>). Wśród nich jest ponad 4000 pomników architektury, historii i kultury o wyjątkowym znaczeniu, 221 muzeów, 2000 bibliotek, ponad 100 teatrów, 100 zespołów koncertowych, 45 galerii i sal wystawowych, 62 kina, 80 instytucji kultury itd. Obok obiektów będących spuścizną dziejów regionu, takich jak znane na całym świecie Muzeum Rosyjskie, Ermitaż, Peterhof, Carskie Sioło i in., pojawiają się nowe obiekty turystyczne. Wśród nich są i prywatne, w tym muzea: motyli egzotycznych, Isadory Duncan, Ostapa Bendera, erotyki im. Rasputina, lalek, czekolady, wódki, KGB, marzeń sennych Zygmunta Freuda itp. Zarówno te renomowane, jak i współczesne muzea, zgodnie z nową tradycją, w maju uczestniczą w Nocy Muzeów.

Wzbogacana jest również oferta sztandarowych atrakcji miasta. Znany symbol Petersburga – sobór Zbawiciela na Krwi, od 1 maja do 30 września organizuje wycieczki wieczorne i nocne, analogiczne usługi oferują sobór św. Izaaka, a także Ermitaż.

Innowacyjnym rozwiązaniem w propagowaniu tradycyjnych walorów, jakimi są muzea, jest projekt „Dzielnica muzeów”. Przygotowany został przez Katedrę Muzealnictwa i Ochrony Zabytków Petersburskiego Uniwersytetu Państwowego. W oryginalny sposób połączono przestrzeń miasta

i obiektów muzealnych. Na niewielkim obszarze centrum, między budynkami a kamiennymi jezdniami, znajdują się cztery muzea zdolne przyciągnąć uwagę ludzi o różnych zainteresowaniach: Muzeum „Sobór św. Izaaka”, Centralne Muzeum Łączności im. A.S. Popowa, Państwowe Muzeum Historii Religii i Muzeum V.V. Nabokova (rys. 2).

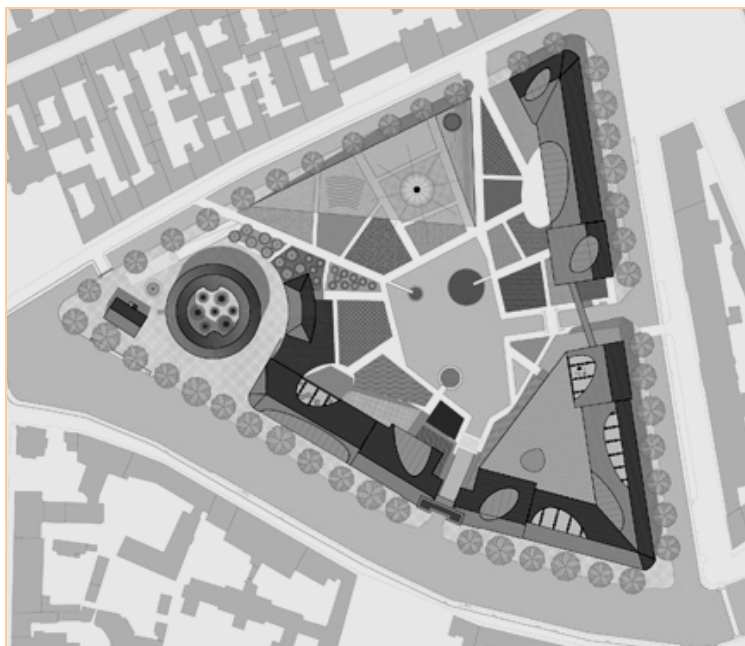

Rys. 2. Granice „Dzielnicy muzeów”

Źródło: <http://www.museum-city.ru/wp-content/uploads/2011/04/map.jpg>

W dzielnicy ograniczonej nabrzeżem Mojki, placem Pracy, bulwarem Konnogwardyjskim i placem Świętego Izaaka planowane jest przygotowanie licznych tematycznych i przeglądowych tras wycieczek, pośród których są: „Dzielnica muzeów w historycznym centrum Sankt Petersburga”, „Historia miasteczka pocztowego”, „Petersburg wielkksiążęcy: rodzina Romanów”, „Tajne znaki masonów w przestrzeni Petersburga”, „Brazowy pałac kanclerza Bezborodko”, „Petersburg rodziny Nabokovów”.

Interesujące programy przewidziano dla młodzieży szkolnej: interaktywne gry-pogadanki o zawodach „Orientacja na pracę”, cykl zajęć w „Szkole kultury muzealnej” lub „Szkole petersburskiej kultury”. Dla studentów opracowano program projektów twórczych „Muzeum bez granic”, „Petersburg dla mnie i moich przyjaciół”, dla specjalistów – spacer-pogadankę „Petersburg w lustrze codzienności”, a dla emerytów – spacer zdrowotny „Po nabrzeżach i placach dzielnicy muzeów” (<http://www.museum-city.ru>).

Rys. 3. Nowa Holandia – projekt biura WORKac
Źródło: <http://work.ac/new-holland-island-st-petersburg/>

Do nowoczesnych rozwiązań zalicza się także renowacja, będącej w stanie ruiny, Nowej Holandii. Jest to położony na wyspie unikatowy pomnik architektury przemysłowej wczesnego klasycyzmu. W roku 2010 konkurs na jego rekonstrukcję wygrała firma Romana Abramowicza, dzięki której Nowa Holandia, po raz pierwszy w dziejach, została otwarta dla zwiedzających. Zgodnie z warunkami przetargu, w ciągu siedmiu lat firma powinna włożyć w rekonstrukcję 12,1 mld rubli lub ponad 3 mld euro. Zabytek ma być w pełni odrestaurowany do 2017 r., kiedy miasto otrzyma część obiektów o łącznej

powierzchni 1200 m² (rys. 3). Aktualnie w oparciu o takie atrakcje, jak: sala koncertowa pod gołym niebem, galerie artystyczne, sklep z wiejskim jadem, ogród publiczny, biblioteka, kawiarnia z piekarnią, kramy, stoły do gry w ping-ponga, na wyspie działa program letni. W ciągu miesiąca Nową Holandię zwiedza około 70 tys. osób; staje się ona popularnym miejscem wypoczynku mieszkańców i gości miasta (<http://www.newhollandsp.ru>).

Zróźnicowane i bogate w wydarzenia jest życie muzyczne Sankt Petersburga. Każdego roku w mieście odbywa się około 100 festiwali i konkursów nawiązujących do różnych nurtów kultury i sztuki (z czego 50 to imprezy międzynarodowe), w tym:

- a) coroczne karnawały miejskie – będące nowością w Petersburgu;
- b) imprezy muzyczne – przykładem jest międzynarodowy festiwal „Opera dla wszystkich”, który pozwala każdemu uczestniczyć bezpłatnie w przedstawieniach, w których grają światowe gwiazdy opery;
- c) imprezy historyczne – jednym z bardziej interesujących jest wojenno-historyczny festiwal „1812” poświęcony wydarzeniom wojny Rosji z Francją Napoleona, którego szczegółowo przygotowany program zawiera rekonstrukcję batalii 1812 roku, zmiany warty, paradę wojsk rosyjskich i francuskich, parady konne, wojenno-polowe obozy armii rosyjskiej i francuskiej, pokazy fechtunku i walki na bagnety;
- d) wydarzenia dla najmłodszych – dość wspomnieć o międzynarodowym festiwalu „Latające dzieci”, kiedy to zbierają się młodzi cyrkowcy z Rosji, Szwajcarii, Finlandii, Brazylii i innych krajów, by przy namiocie cyrkowym uczestniczyć w zajęciach żonglerki i skoków na batucie, wyścigów na motorach, malowaniu ściany Tomka Sawyera itp.;
- e) festiwale dla młodzieży – produktem markowym Petersburga stała się coroczna impreza pod nazwą „Szkarłatne żagle” – porywający spektakl ognia, wody i światła na Newie, organizowany w czerwcu z myślą o absolwentach szkół. Jest jednym z najbardziej znanych wydarzeń Sankt Petersburga. Święto rozpoczyna koncert na placu Pałacowym. Muzyczne *show* z efektami pirotechnicznymi rozpoczyna się na Newie, kiedy na wody wpływa baśniowy statek pod szkarłatnymi żaglami. W tym przedsięwzięciu uczestniczy ponad 1 mln osób.

Obok wydarzeń kulturalnych istotną rolę w zachęceniu potencjalnych turystów do odwiedzenia miasta odgrywają, cieszące się popularnością, kon-

kursy. W maju i czerwcu 2012 r. gazeta „Metro” razem z komitetem do spraw zewnętrznych soboru Smolnego zorganizowała międzynarodowy konkurs „Serdecznie witamy w Sankt Petersburgu”. Czytelnikom zaproponowano napisanie eseju o tym, dlaczego marzą o zobaczeniu miasta. Jako nagrodę zaofierowano pięciodniową wycieczką dla dwojga do Sankt Petersburga. Do redakcji przysłano ponad 200 esejów z Holandii, Portugalii, Węgier, Szwecji i Czech, a za najlepszy uznano poetycki esej 30-letniego mieszkańca Lizbony – Frederico Pereiry.

W Sankt Petersburgu otwarto największy *aquapark* Rosji, kompleks „Piterland”, który położony jest na brzegu Zatoki Fińskiej. Mieszczą się tam obiekty rozrywkowe, handlowe i sportowe. Niestandardowa konstrukcja kopyły największego w Rosji krytego parku wodnego, wchodzącego w skład centrum handlowo-rozrywkowego, pretenduje do księgi rekordów Guinnessa (*Turbiznies na siewiero-zapadie*, №9, 2012).

Innowacje wkraczają także w sferę zagospodarowania turystycznego. Na bazę noclegową Sankt Petersburga w początkach 2012 r. składało się 27 083 pokoi noclegowych w 631 hotelach. Jednakże łącznie z możliwością ulokowania odwiedzających w pensjonatach i sanatoriach liczba pokoi wynosi 32 501 (w 663 obiektach). Warto zauważyć pozytywną tendencję na rynku usług hotelowych: nie tylko wzrasta liczba pokoi gościnnych w mieście, lecz także jakość świadczonych usług. W ciągu ostatnich lat w Sankt Petersburgu pojawiły się znaczące międzynarodowe systemy hotelowe: Kempinski, Corinthia, ACCOR (Novotel i Ibis), Rezidor (łańcuchy Radisson i Park Inn), Sokos Hotel, Marriott (łańcuchy Courtyard by Marriott i Renaissance). W najbliższym czasie planowane jest wejście na rynek także systemu Starwood („W”), Four Seasons Hotels & Resorts i wielu innych (*Turbarometri* 2011–2012).

4.2. Spojrzenie z innej perspektywy, czyli nowe szlaki, środki transportu i technologie

W Petersburgu, mieście portowym, szczególną rolę odgrywają szlaki wodne. W 2012 r. bramy wodne miasta były otwarte od 4 maja do 28 listopada. Port pasażerski „Morska Fasada” przyjmuje 225 statków z 430 tys. turystów rocznie. W mieście pracują przewoźnicy promowi St. Peter Line, Tallink Silja Line, a także firmy MSC, Costa Cruises i Princess Cruises. Dzięki nim Peters-

burg połączony jest drogami wodnymi z Finlandią, Szwecją, Estonią, Norwegią, Danią i Niemcami. Jedną z najpopularniejszych firm, St. Peter Line, 6 lipca 2012 r. przewiozła swojego milionowego (licząc od początków istnienia) pasażera. Łącznie, jak podaje Rata-News, statki tego operatora dokonują 320 wejść w ciągu roku do portu północnej stolicy. Warto nadmienić, że w kwietniu 2010 r. otwarto pierwszą regularną linię Petersburg–Helsinki (prom „Princess Maria”), a w 2011 r. na nową trasę Petersburg–Sztokholm wyszedł prom „Princess Anastasia”. W 2011 r. obie linie przewiozły ponad 500 tys. pasażerów. Przewiduje się, że w 2012 r. z usług St. Peter Line skorzysta 750 tys. osób, z czego 70% stanowić będą mieszkańcy miasta (<http://tourdom.ru>).

Do celów turystycznych wykorzystywane są też rzeki i kanały Wenecji Północy, a wycieczki po nich są ostatnimi laty jedną z najpopularniejszych atrakcji. Niewielkie stateczki i aquabusy nieustannie kursują po arteriach wodnych Petersburga. Organizowane są także rejsy nocne, podczas których chętni podążają Nową obserwując zwodzenie mostów.

W nowoczesny sposób można też zwiedzać petersburskie wyspy. W centrum miasta kursuje tramwaj retro. Mieszkańcy i turyści mogą odbyć podróż odrestaurowanym wagonem wyprodukowanym w 1920 r. i posłuchać opowieści przewodnika o historii miejskiego transportu elektrycznego. Dokładnie takie wagony serii MS jeździły w Leningradzie podczas blokady miasta w czasie II wojny światowej. Uroczyste uruchomienie linii wycieczkowej tramwaju retro miało miejsce w 105 rocznicę komunikacji tramwajowej w Petersburgu. Nowatorskim rozwiązaniem jest segway – pojazd, który jest poręczny, szybki, zwrotny, łatwy w użytkowaniu, niewymagający przygotowania kondycyjnego. Segway sprawdza się w plątaninie petersburskich ulic śródmieścia, w wąskich zaułkach, w parkach i strefach wypoczynku, na trasach turystycznych. Inną opcją jest zwiedzanie miasta na motocyklach. W Petersburgu można znaleźć około 10 takich ofert. Wybór jest szeroki – od klasycznych wycieczek poglądowych, do specjalistycznych, po miejscach minionych sław i lokalnych imprez rockowych (z wizytą w „Rock-klubie”, „Kamczatce”, „Tam-tamie”, „Sajgonie”, „Elfie”), albo do szkoły jazdy bike-rów. Poznanie miasta w nowoczesny sposób umożliwiają nie tylko pojazdy kołowe. Perspektywę zwiedzających zasadniczo zmieniają wycieczki helikopterem, które stwarzają unikatową możliwość oceny potęgi założeń architektonicznych Petersburga z lotu ptaka.

Na sposób postrzegania miasta istotny wpływ ma to, jak jest ono prezentowane podczas wycieczek. Stąd też liczne innowacje związane są z ich organizacją.

Nowoczesna metoda w turystyce wykorzystywana jest w specjalnym cyklu, który stanowią wycieczki-biesiady w towarzystwie „mieszkańców” dzielnicy – architekta, pisarza, urzędnika pocztowego, masona i dozorca. Pozwala ona odtworzyć zróżnicowaną paletę historyczno-kulturową starego Petersburga. Projekt ten został powołany, aby rozwiązać kilka problemów, z czego najistotniejszym jest aktywacja i stworzenie nowego produktu w przestrzeni dzielnicy „Pocztowe miasteczko”. Zostało ono ukształtowane w końcu XVIII w., a położone jest w samym centrum Petersburga, blisko soboru św. Izaaka. Na jego obszarze, ograniczonym przez bulwar Konnogwardyjski, plac św. Izaaka, nabrzeże rzeki Mojki i nabrzeże kanału Kciukowa, planowana jest także realizacja projektu „Wiorsta zerowa”, który zakłada stworzenie serii szlaków o długości ok. 6 km. Na trasie znajduje się 20 obiektów historycznych. Projekt realizowany jest siłami kilku muzeów znajdujących się na tym obszarze (m.in. Centralne Muzeum Łączności im. A.S. Popowa, Państwowe Muzeum Historii Religii, Muzeum W.W. Nabokowa), a także przez studentów i wykładowców Katedry Muzealnictwa i Ochrony Zabytków Petersburskiego Uniwersytetu Państwowego.

Nowością w Petersburgu są wycieczki gastronomiczne. Jedna z firm organizuje nie tylko degustację potraw, ale i interesujący spacer z przewodnikiem po Stronie Piotrogradzkiej z wizytą na Rynku Sytym i z ucztą „Sowiecka biesiada”.

Touropreatorzy zauważają, że coraz trudniej jest zainteresować i zapewnić rozrywkę wymagającemu i doświadczonemu turyście. Dla gości Stolicy Północy Rosyjski Związek Przemysłu Turystycznego znalazł nieszablonowe wyjście z sytuacji – przygotowano przeglądową wycieczkę w stylu rap. Informację o atrakcjach Petersburga goście otrzymują nie od przewodnika, a ze słuchawek, w których pobrzmiwa rap. Z tej nowości zadowolona jest przede wszystkim młodzież. W sumie niestandardowych wycieczek pieszych po mieście jest około 30: historyczne, literackie, po dachach miasta, wodne, po wnętrzach i inne. Innowacyjność w turystyce niejednokrotnie wyprzedza decyzje prawne, stąd też wiele działań podejmowanych jest nieoficjalnie. Oczekiwane jest wprowadzenie serii wycieczek po dachach Petersburga, aktualnie organizowanych nie przez profesjonalistów, a przez osoby żądne szybkiego zysku, które reklamują swoją działalność głównie poprzez

tanią reklamę na płytach chodnikowych. Problem legalności dotyczy też zyskujących coraz większą popularność gier miejskich, które na rynek rosyjski wprowadzone zostały właśnie w Petersburgu (MUSZYŃSKA 2011).

Jednym z najbardziej perspektywicznych kierunków, w związku z trwałym wpisaniem się w codzienność smartfonów, jest smart-turystyka. W celu ułatwienia komunikacji z gośćmi Petersburga wygenerowano własne kody QR. Turysta odwiedzając sieć punktów informacyjnych ma możliwość otrzymywania informacji przez oficjalny portal www.visit-petersburg.ru i stronę ispb.info.

4.3. Innowacyjne rozwiązania w okolicach miasta

Innowacje wkraczają także do pałaców położonych wokół Petersburga. W państwowym kompleksie muzealnym w Peterhofie, który rocznie odwiedza ponad 3,5 mln osób, promowana jest turystyka ślubna. Aktywnie rozwija się projekt „Carskie Sioło – stolica turystyki rodzinnej”.

Leżące pod Petersburgiem lotniska – Szuwałowo, Szuwałowo-Ozierki, Kołomiagi – uwielbiane były przez Aleksandra Błoka, Fiodora Szalapina, Kuźmę Pietrowa-Wodkina. Opierając się na tradycjach turystycznych zdecydowano się ulokować tu Stowarzyszenie Twórcze „Ozierki” i stworzono projekt „Wieś artystów” (<http://artozerki.com/>). Do stowarzyszenia należą rzeźbiarze, malarze, graficy, ceramicy, fotografowie, historycy sztuki, aktorzy i muzycy. Rzeźby powstałe w ramach tego projektu można zobaczyć na ulicach Petersburga i innych miast Rosji, a także w Danii, Kanadzie, Walii, Francji. We „Wsi artystów” regularnie odbywają się międzynarodowe sympozja rzeźby i ceramiki, międzynarodowy obóz artystyczny, liczne wystawy i festiwale, obchody Maslenicy, akcje Sztuki-na-Wodzie „Tratwy”, czynna jest letnia szkoła dla dzieci „Mieszkamy tutaj, razem z artystami”, Sad i Park Rzeźb, galeria i kino „Wiejskie życie”. Podstawowym celem projektu „Wieś artystów” jest odrodzenie i kontynuowanie kulturowych tradycji historycznych przedmieść Petersburga, ukształtowanych w okresie srebrnego wieku. „Wieś” organizuje wystawy, gdzie odbywają się specjalistyczne zajęcia z ceramiki, kowalstwa artystycznego, myślenia i wyobraźni trójwymiarowo-przestrzennej, występują zespoły teatralne i muzyczne. Specjalny program przeznaczony jest dla dzieci.

5. Podsumowanie

Petersburg, niekwestionowane i największe centrum turystyczne północnej Rosji, boryka się z problemami, które dotyczą specyficznej grupy przyjezdnych (przewaga oszczędnych turystów krajowych nad zagranicznymi, którzy zwykle nie decydują się na ponowny przyjazd do miasta, nieznaczny udział młodzieży w turystyce przyjazdowej itp.), niedorozwoju infrastruktury (niedostateczna sieć punktów informacji turystycznej, bazy noclegowej, brak folderów informacyjnych itd.), a także stereotypowej percepcji miasta jako centrum turystyki kulturowej i poznawczej. W wyniku działań oddolnych, opartych na działalności pełnej inicjatyw, chęci podejmowania nowych wyzwań, wizerunek miasta zaczął ulegać zmianie, co dostrzegły również władze miasta, które opowiadają się za dalszym wprowadzaniem nowatorskich rozwiązań. Wspólne działania władz miasta oraz osób i instytucji prywatnych zaangażowanych w rozwój turystyki sprzyjają nie tylko wdrażaniu innowacji w turystyce, lecz przede wszystkim ewolucji turystycznej miasta, które zyskuje możliwość zainteresowania swoimi produktami coraz większej liczby osób młodych oraz obcokrajowców i zachęcenia przyjezdnych do ponawiania odwiedzin. Jednocześnie większość wdrażanych innowacji nie szkodzi dziedzictwu miasta, a pozwala je zachować i odkrywać na nowo.

BIBLIOGRAFIA

- MUSZYŃSKA A., 2011, *Gry miejskie w Rosji* <http://www.turyzmdlaregionu.eu/gfx/turyzm/userfiles/_public/artukul_2/armina_muszynska_art_2.pdf> [19.05.2013 r.].
- NOWIKOW W.S., 2007, *Innowacji w turizmie*, Akademia, Moskwa, ss. 208.
- Programma razwitiya Sankt-Pietierburga kak turisticzeskogo centra na 2005–2010 gody*, <<http://www.gov.spb.ru:3000/noframe/law?d&nd=8420376&nh=0>> [19.05.2013 r.].
- Programma razwitiya Sankt-Pietierburga kak turisticzeskogo centra na 2011–2016 gody*, <http://gov.spb.ru/gov/otrasl/c_tourism/programma-razvitiya-sankt-peterburga-kak-turistskogo-centra/> [19.05.2013 r.].
- Turbiznies na siewiero-zapadie*, №9 2012.
- Turbaromietr*, 2011–2012.
- WOJCIECHOWSKA J., SZAFRAŃSKA E., BUŻAŁEK T., LASEK A., ŁUCZYŃSKA E., ŁYŻWA K., ORZECHOWSKA J., 2007, *Studenckie ćwiczenia terenowe w Sankt Petersburgu w 2006 r.*, „Turyzm” 17(1–2), s. 182–192.
- <<http://artozerki.com/>> [19.05.2013 r.].
- <<http://gov.spb.ru/gov/otrasl/invest/statistic/development/>> [19.05.2013 r.].
- <<http://russiatourism.ru/>> [19.01.2013 r.].

<<http://tourdom.ru>> [19.01.2013 r.].
<<http://whc.unesco.org/en/list/540>> [19.05.2013 r.].
<<http://work.ac/new-holland-island-st-petersburg/>> [19.05.2013 r.].
<http://www.gks.ru/perepis/tab1_2.htm> [19.05.2013 r.].
<<http://www.museum-city.ru>> [19.05.2013 r.].
<<http://www.museum-city.ru/wp-content/uploads/2011/04/map.jpg>> [19.05.2013 r.].
<<http://www.newhollandsp.ru>> [19.05.2013 r.].
<<http://www.visit-petersburg.ru/>> [19.01.2013 r.].
<ispb.info> [19.01.2013 r.].